

1355-о заседание на Комитета на министрите към Съвета на Европа, формат „Права на човека“ (23-25 септември 2019 г.)

Група дела Великова срещу България

Наблюдение на изпълнението на решенията на Европейския съд

Относитими документи :

DH-DD(2017)344, DH-DD(2017)344-add, DH-DD(2017)344-add2, CM/Del/Dec(2017)1294/H46-6

Жалба	Дело	Решение от	Окончателно на	Индикатор за класификация
41488/98	ВЕЛИКОВА	18/05/2000	04/10/2000	Комплексен проблем
38361/97	АНГЕЛОВА	13/06/2002	13/09/2002	
77938/11	ДИМИТРОВ И ДРУГИ	01/07/2014	17/11/2014	
42697/05	ХРИСТОВИ	11/10/2011	11/01/2011	
41452/07	ЛЕНЕВ	04/12/2012	04/03/2013	
43233/98	ОСМАН	16/02/2006	16/05/2006	
36613/08	МИХАЙЛОВА И МАЛИНОВА	24/02/2015	24/05/2015	
59273/10	ПЕТКОВ И ПАРНАРОВ	19/05/2015	19/08/2015	
67258/13	МЮМЮН	03/11/2015	03/02/2016	
38152/11	СТОЙКОВ	06/10/2015	01/02/2016	
2747/02	ВЪЧКОВИ	08/07/2010	08/10/2010	
61701/11	БОРИС КОСТАДИНОВ	21/01/2016	21/04/2016	
39651/11	ПОПОВИ	09/06/2016	09/09/2016	

Описание на делата

Тези дела се отнасят до смъртни случаи, изтезания (включително неадекватната криминализация на изтезанията¹), малтретиране или липса на навременна медицинска помощ по време на арест, по време на полицейско задържане или в пенитенциарни институции и липсата на ефективно разследване на тези случаи (нарушения на чл.2 и чл. 3)². Фактите са настъпили между 1993 г. и 2012 г.³

През 2015 г. Европейският съд установи, че в България съществува системен проблем с неефективни наказателни разследвания, разкрит от голям брой повтарящи се дела, касаещи служители на органите на реда или частни лица. Мерките, необходими за отстраняване на недостатъците, които засягат разследванията срещу всякакви категории заподозрени, се разглеждат предимно в групата дела С.З. / Колеви, докато специфичните мерки, необходими за отстраняване на недостатъците на разследванията срещу представители на органите на реда, се разглеждат в настоящата група.

Състояние на изпълнението на решенията

Комитетът последно е разгледал тази група през септември 2017 г. (1294-та среща, формат „Права на човека“).

Впоследствие Европейският комитет за предотвратяване на изтезанията и нечовешкото или унижително отнасяне или наказание (КПИ) е извършил периодично посещение в България (между 25 септември 2017 г. и 6 октомври 2017 г.) и е публикувал доклад на 4 май 2018 г., който засяга много от въпросите, които се разглеждат в тази група.⁴

¹ Виж делото *Мюмюн*.

² Някои дела се отнасят също така до липсата на ефективно компенсаторно средство за защита срещу малтретиране, нарушения на презумпцията за невинност, незаконно използване на специални разузнавателни средства, разпространение до медиите на видеозапис от арест или нарушения, свързани с претърсвания (нарушения на чл. 3, чл. 6, пар. 2, чл. 8 и чл. 13). Тези въпроси са били разглеждани в делото *Тони Костадинов* (окончателна резолюция CM/ResDH(2016)336) или се разглеждат в групите *Гуцанови*, *Пеев*, *Сдружение за европейско право и права на човека и Екимджиев*, в делото *Алексей Петров* и в делото *Петров и Иванова*.

³ Делото *Борис Костадинов* се отнася и до неадекватните условия на задържане в полицейски участък (нарушение на чл. 3). Предлага се разглеждането му да продължи в рамките на групата *Кехайов*.

⁴ Вж. CPT/Inf (2018)15

Властите предоставиха най-новия си обновен план за действие на 11 юли 2019 г. (DH-DD(2019)808). В комуникация от 30 юли 2019 г. (DH-DD(2019)854) Българският Хелзинкски комитет („БХК“) предостави информация за общите мерки. В отговор властите изпратиха комуникация на 6 август 2019 г. (DH-DD(2019)854).

Индивидуални мерки⁵:

Що се отнася до делото Борис Костадинов, прокуратурата е посочила, че спрямо фактите (натъртвания, претърпени през 2008 г.), абсолютната давност за възбуждане на наказателно преследване е изтекла. Това би било така, дори ако се приложи най-сериозната потенциално приложима наказателноправна квалификация.

Не са проведени допълнителни разследвания след решенията на Европейския съд по делата Михайлова и Малинова и Мюмюн (за които прокуратурата не е поискала възобновяване на наказателните производства) и по делото Петков и Парнаров.

Що се отнася до делото „Ангелова“, през 2003 г. е изготвена съдебно-медицинска експертиза. Досъдебното производство е възобновено и след това прекратено през юни 2004 г. на основание, че не е извършено престъпление. Жалбоподателката не е обжалвала пред съд постановлението за прекратяване. Впоследствие прокурор от по-горестояща прокуратура е разгледал служебно делото и е потвърдил това заключение през януари 2008 г. Според най-новата оценка на прокуратурата, наказателното преследване за повечето от потенциалните наказателноправни квалификации на фактите по делото е погасено по давност; ако фактите се окачествят като квалифицирано убийство, срокът за абсолютна давност би изтекъл през 2026 г.

Що се отнася до делото „Стойков“, била е проведена нова предварителна проверка. През 2017 г. окръжният прокурор е отказал да започне досъдебно производство. Разследването по случая „Въчкови“ е било възобновено и връщано за доразследване от съдилищата на няколко пъти. На 7 август 2018 г. прекратяването на досъдебното производство е било потвърдено с окончателно решение на второинстанционния съд. Съдилищата са счели, че установените по-рано недостатъци са били отстранени, а някои действия по разследването вече не могат да бъдат извършени.

По делото Димитров и други обвиняемите са били осъдени на седем години лишаване от свобода от Върховния касационен съд след възобновяване на наказателното производство. В момента се разглежда последващо искане за възобновяване, подадено от подсъдимите и от главния прокурор.

Общи мерки:

- 1) Мерки, насочени към предотвратяване и установяване на случаи на малтретиране на задържани лица (материални нарушения на чл. 2 и чл. 3)

а) Правна рамка, уреждаща използването на сила и криминализиране на изтезанията: В отговор на установените в тези дела нарушения, през 2012 г. използването на сила от полицията бе ограничено до случаи, в които това е „абсолютно необходимо“. През януари 2017 г. тестът за „абсолютна необходимост“ бе въведен и по отношение на използването на сила от пенитенциарния персонал. През 2019 г. министърът на правосъдието е издал обвързваща инструкция в този смисъл. Пътната карта от юли 2017 г. (виж по-долу) предлага да се създаде специфичен състав на престъпление за актовете на изтезание. В своите решения, приети през септември 2017 г., Комитетът прикани властите да предприемат необходимите последващи стъпки, за да криминализират адекватно изтезанията.

б) Процедурни гаранции по време на полицейското задържане: От години българското законодателство предвижда основни гаранции за лицата, задържани от полицията за максимум 24 часа. В своето решение от септември 2017 г. Комитетът прикани властите да предоставят актуална информация за прилагането на процедурните гаранции по време на полицейското задържане, както и за мерките, насочени към повишаване на ефективността на надзорните механизми на прокуратурата. В своя доклад за посещението си през 2017 г. КПИ е отбелязал значителни недостатъци в прилагането на тези гаранции и „липсата на реален надзор“.

На този фон изглежда, че настоящето положение е следното:

⁵ Комитетът е счел, че по 23 дела, разглеждани понастоящем или разгледани по-рано в тази група, не са възможни по-нататъшни индивидуални мерки (виж решения, приети на 1265-ото и 1294-то заседание във формат „Права на човека“). Наблюдението на 18 от тези случаи е приключено (вж. окончателни резолюции CM / ResDH (2019) 44 и CM / ResDH (2017) 406).

- задържаното от полицията лице има право на достъп до адвокат от началото на задържането си, но то няма официален статут на заподозрян и правната помощ не е задължителна в никой случай. Снемането на обяснения (които не могат да се използват сами по себе си в съдебния процес) изглежда може да се проведе в отсъствие на адвокат, дори ако задържаният е поискал адвокатска помощ⁶. В доклада за посещенията си през 2017 г. КПИ е отбелязал, че адвокатска помощ се предоставя в най-добрия случай в края на полицейското задържане, обикновено след като лицето вече е било разпитано. БХК е предоставил статистически данни, показващи, че през 2018 г. само 49 от 40 983 души, задържани от полицията, са се възползвали от безплатна правна помощ. За първите пет месеца на 2019 г. 25 от 25 960 задържани са се възползвали от безплатна правна помощ. БХК е посочил, че задържаните често са били съветвани от полицията, че не е в техен интерес да искат правна помощ. Властите посочиха, че от януари 2019 г., чл. 72, ал. 5 от Закона за министерството на вътрешните работи изисква задържаният да бъде информиран за правото му на защитник и правото му да откаже да дава обяснения, както и за последиците от отказа от тези права. Наскоро са били публикувани инструкции за уеднаквяване на процедурите на съответните адвокатски съвети за назначаване на служебни адвокати.

- що се отнася до достъпа до лекар и докладването на наранявания, Инструкция 81213-78 относно реда за осъществяване на задържане предвижда задържаният да може да бъде прегледан от лекар по негова молба или когато състоянието му го налага. В случай на съмнение за незаконно използване на сила, полицейският служител, придружаващ задържания, трябва да докладва на своята йерархия. Прегледът е поверителен, освен ако лекарят не поиска друго. В доклада за посещенията си през 2017 г. КПИ е отбелязал, че обикновено се предоставя достъп до лекар, но по начин, изключващ медицинската поверителност; прегледите са повърхностни, попълването на документацията е лошо и липсва механизъм за докладване. Властите отбелязват, че всички лица, чието задържане продължава повече от 24 часа, могат да се възползват от медицински преглед и процедура за задължително докладване след преместване им в следствен арест (вж. по-долу).

- що се отнася до средствата за защита при незаконно полицейско задържане, от много години е възможно да се оспори законността на полицейското задържане пред националните съдилища, а от 1 януари 2019 г. жалбите се разглеждат от съответния районен съд, който трябва да се произнесе незабавно. Някои съдилища са приемали, че неспазването на правото на достъп до адвокат прави полицейското задържане незаконно, докато други са се произнасяли, че подобно нарушение няма влияние върху законосъобразността на заповедта за задържане.

в) Процедурни гаранции в местата за лишаване от свобода: Според националното право задържаният има право да поиска съдебно-медицински преглед, а медицинските специалисти имат задължение да информират пряко прокуратурата за всички констатирани наранявания. В доклада за посещенията си през 2017 г. КПИ е отбелязал, че медицинските прегледи при постъпване в затворите и следствените арести са все още повърхностни и не са конфиденциални, документирането на медицинските констатации е бегло и често прокуратурата не се информира за нараняванията.

г) Информация за разпространеността на малтретирането, вътрешен мониторинг и статистика: В доклада за посещенията си през 2017 г. КПИ е отбелязал леко подобрение спрямо 2015 г. що се отнася до малтретирането от полицията, особено по отношение на тежестта на твърдяното малтретиране, но е установил, че за лицата, задържани от полицията, все още съществуват сериозни рискове да бъдат малтретирани. БХК е изложил подобни наблюдения в своята комуникация от юли 2019 г. Като положителна промяна, КПИ е отбелязал в доклада за посещенията си през 2017 г., че физическото малтретиране от затворническите служители се среща много рядко. Все още обаче не съществува национална система за събиране на статистически данни за жалби, наказателни преследвания и дисциплинарни и наказателни санкции, свързани с малтретиране.

Мониторингът в рамките на Министерството на вътрешните работи се осъществява от дирекциите „Инспекторат“ и „Човешки ресурси“. Според най-новата информация, предоставена от властите, през 2018 г. дирекция „Инспекторат“ е получила 40 жалби за полицейско малтретиране; 11 са изпратени на прокуратурата, а две са преценени от самия Инспекторат като частично основателни. Не е предвидено автоматично препращане на жалбите до прокуратурата, но за всеки случай на твърдяно незаконно използване на сила се назначава специална *ad hoc* комисия, която докладва на министъра на вътрешните работи. За периода от 1 януари 2018 г. до 31 май 2019 г. дирекция „Човешки ресурси“ е получила 224 жалби за малтретиране от полицията, 11 от които са счетени за основателни и са довели до дисциплинарни производства.

⁶ Решение № 273 на Върховния Касационен Съд от 10 април 2019 г. по нак. дело № 800 от 2000 г.

Омбудсманът, действащ като национален превантивен механизъм, извършва посещения в полицейски управления. Посещения от наблюдатели на гражданското общество са възможни, но не са се провеждали през последните 10 години, според БХК. БХК е реализирал проект в едно полицейско управление, но на неговите представители не е било разрешено да разговарят със задържаните.

2) Мерки за предотвратяване на безнаказаност на служители от специални звена

В отговор на решенията на Комитета, приети през септември 2017 г., в началото на 2019 г. е било въведено задължението за полицейските служители, които участват в специални полицейски операции (напр. арест на опасни заподозрени) и чиято самоличност трябва да се пази в тайна, да носят идентификационни номера.

3) Мерки, насочени към подобряване на ефективността на разследванията (процедурни нарушения на чл. 2 и чл. 3)

След официалното образуване на досъдебно производство, твърденията за малтретиране от полицейски служители се разследват от следователи, които са магистрати. Предварителната проверка (етап преди досъдебното производство) обаче може да се извърши или от прокурор, или от полицейски служител. Понастоящем предварителните проверки и досъдебните производства относно служители на органите на реда се наблюдават от местните прокурори така, както всяко друго разследване. Отказът за образуване на досъдебно производство може да се обжалва пред прокурор от по-горестоящата прокуратура, но няма съдебен контрол.

Пътната карта, приета през юли 2017 г., предвижда:⁷

- да се проучи възможността за въвеждане на съдебен контрол върху постановления за отказ за образуване на досъдебно производство или за премахване на етапа на предварителната проверка, за да стане началото на разследванията по-автоматично;
- да се предвиди разследването на твърдения за малтретиране да се извършва от специализирани прокурори и следователи, които нямат ежедневни работни отношения със служители на органите на реда;
- да се предвиди автоматично препращане на всички жалби за малтретиране на прокуратурата;
- да се приемат подробни правила за събиране на данни относно оплаквания от малтретиране и техния резултат.

Някои от мерките, предвидени в пътната карта от юли 2017 г., бяха обсъдени на кръгла маса в гр. София през юни 2019 г. с участието на представители на българските власти и на Отдела за изпълнение на решенията на ЕСПЧ.

4) Мерки, насочени към подобряване на дисциплинарното производство

Нарушенията на Етичния кодекс представляват дисциплинарни нарушения и могат да доведат до уволнение на служител. Властите са посочили, че неспазването на процедурните гаранции срещу малтретиране по време на полицейско задържане също представлява дисциплинарно нарушение. Временно отстраняване от длъжност по време на наказателно или дисциплинарно производство е възможно, ако има вероятност полицейският служител да попречи на разследването. През май 2018 г. Конституционният съд е обявил за противоконституционна разпоредба, която изисква автоматично временно отстраняване от длъжност на полицейски служители, срещу които е повдигнато обвинение за извършено престъпление и които в същото време са обект на дисциплинарно производство.

5) Гражданска отговорност за действията на органите на реда (нарушения на чл. 13)

Компенсация във връзка с административни действия може да бъде получена по реда на Закона за отговорността на държавата [и общините за вреди] или, ако действията представляват престъпление, може да се търси обезщетение по общите правила за гражданската отговорност.

Анализ на Секретариата

- Индивидуални мерки

Комитетът вече е установил, че по пет дела в тази група не са възможни допълнителни индивидуални мерки (*Великова, Попови, Осман, Ленев и Христови*).

⁷ Вж. мерки от 7 до 10 в пътната карта, достъпна само на български : http://www.mjs.bg/Files/patna_karta_ESPH.pdf

Що се отнася до останалите дела:

Борис Костадинов: заключението на прокуратурата, че наказателното преследване е погасено по давност за всички потенциално приложими квалификации, изглежда обосновано дори при липса на ново разследване, предвид конкретните факти.

Въчкови: допълнителни индивидуални мерки с оглед констатациите на съдилищата не изглеждат възможни.

Димитров и други: очаква се информация за резултата от висящото искане за възобновяване на наказателното производство след осъждането на полицейските служители.

Мюмюн и Михайлова и Малинова: изглежда отново е необходимо властите да бъдат поканени да посочат причините за решението, взето от прокуратурата, да не бъде внесено искане за възобновяване на тези наказателни производства. В Мюмюн прекалено снизходителната санкция се дължи главно на неадекватната криминализация на изтезанията (§§ 76–78 от решението), но евентуално възобновяване е можело да позволи преразглеждане на въпроса за уволнението на служителите. Поради това Комитетът може да прикани властите да посочат дали са възможни допълнителни дисциплинарни или други мерки, за да се гарантира, че съответните служители няма да имат в бъдеще контакт със задържани лица.

Ангелова: Европейският съд е счел, че подозрителното поведение на полицейските служители изисква задълбочено разследване (§§ 119 и 120 от решението). Прокурорското постановление от януари 2008 г. разглежда накратко само някои от подозрителните обстоятелства. Властите трябва да бъдат поканени да извършат допълнително задълбочено разследване на смъртта на сина на жалбоподателката и поведението на полицаите.

Стойков: неотдавнашната предварителна проверка не отговаря на някои ключови констатации на Европейския съд, като например наличието на съсирена кръв под ноктите на жалбоподателя. Тъй като предварителната проверка не позволява събирането на допустими доказателства или съдебен контрол, изглежда целесъобразно властите да бъдат поканени да проведат досъдебно производство за акта на изтезание, установен в решението на Европейския съд.

Петков и Парнаров: все още е необходимо да бъде дадено становище от прокуратурата относно възможността за провеждане на ново разследване.

Предлага се на Комитета да приключи разглеждането на делата Попови, Ленов и Въчкови и да продължи разглеждането на общите мерки в рамките на съответните водещи дела. Приложен е проект за окончателна резолюция. Предлага се също приключване на случая Христови, тъй като са приети необходимите общи мерки (виж по-долу общите мерки).

- Общи мерки

Властите са провели важни реформи в отговор на установените от Съда нарушения, като например изменението на правната рамка, уреждаща използването на сила. Продължилите инциденти на малтретиране при задържания от полицията и в затворите обаче принудиха КПИ да приеме публична декларация през март 2015 г. В доклада след посещението си през 2017 г. КПИ е отбелязал само ограничен напредък в някои области. Наскоро властите предоставиха информация за приемането на някои допълнителни мерки, които частично отговарят на предишни искания от Комитета. Като цяло обаче приетите досега мерки изглеждат недостатъчни за разрешаване на основните проблеми, разглеждани в тази група. На този фон би било полезно Комитетът да набележи наново и изчерпателно мерките, които все още изглеждат необходими за преодоляване на особено дълготрайните проблеми с малтретирането и липсата на ефективно разследване.

1) Мерки, насочени към предотвратяване и разкриване на случаи на малтретиране на задържани лица

Комитетът би могъл да приветства факта, че според доклада на КПИ за 2017 г. малтретирането от пенитенциарни служители вече е рядко и да прикани властите, с оглед на консолидиране на тези резултати, да подобрят прилагането на правилата за медицински прегледи, документиране на наранявания и уведомяване на прокуратурата.

Що се отнася до полицейското задържане, в светлината също така на доклада на КПИ за 2017 г. и неотдавнашната комуникация на БХК, изглежда, че все още са необходими всеобхватни мерки за

насърчаване на културата на нулева толерантност по отношение на малтретирането и ефективно прилагане на гаранциите срещу малтретиране.

Правото на адвокатска помощ при полицейско задържане не изглежда достатъчно ефективно на практика. Разпитите в отсъствие на адвокат осигуряват по-малко гаранции срещу малтретиране и са трудно съвместими с върховенството на закона, освен ако заподозреният свободно и при пълно познаване на последствията се откаже от правото си на адвокатска помощ⁸. Макар да е положително това, че задържаните получават информация за последиците от отказа от правото на адвокатска помощ, изглежда са необходими допълнителни гаранции. Първо, механизмът за безплатна правна помощ трябва да бъде подсилен, като се гарантира, че адвокатът е на разположение навреме, за да предостави помощ на всяко лице, задържано от полицията, което е поискала подобна помощ. В тази връзка властите могат да подготвят обяснителна бележка за правото на адвокатска помощ и условията и последиците от отказа от такава помощ, които да бъдат приложени към декларацията за запознаване на задържания с правата му. Освен това властите трябва да осигурят зачитане на желанието на задържания да бъде разпитан в присъствието на адвокат, освен в надлежно обосновани случаи. Въвеждането на практика за систематично видеозаписване на разпити на заподозрени също би било полезно.

Що се отнася до достъпа до лекар по време на полицейското задържане, властите трябва да бъдат приканени настойчиво да подобрят в значителна степен бързината, качеството и поверителността на медицинските прегледи и на документирането им. Комитетът може също така да покани властите да подобрят докладването от страна на медицинския персонал и надзора, като предвидят автоматично уведомяване на прокуратурата за медицински констатации за признаци на малтретиране на лице, задържано от полицията, и за оплаквания от малтретиране, получени от полицията. Също така е важно да се подобри събирането на данни относно малтретирането, както препоръчва КПИ (§ 25 от доклада за посещението през 2017 г.).

Що се отнася до наказателноправната защита изобщо, Комитетът би могъл да призове властите да криминализират адекватно изтезанията без допълнително забавяне, както е предвидено в пътната карта от юли 2017 г., и да разгледат необходимостта от криминализиране на изтръгването на самопризнание от лице, което не е официално обвинено в престъпление, но въпреки това е заподозряно (тъй като към момента само изтръгването на самопризнание от обвиняем изглежда е престъпление).

2) Мерки за предотвратяване на безнаказаността на служители от специални полицейски отдели

Реформата, въвеждаща използването на анонимна идентификация от служители, участващи в специални полицейски операции (чиято самоличност иначе е тайна), следва да бъде приветствана. Комитетът би могъл да приключи разглеждането на делото Христови, което се отнася до невъзможността да се идентифицират такива полицейски служители в случай на твърдения за малтретиране, и да приеме окончателна резолюция CM/ResDH(2019)236.

3) Мерки, насочени към подобряване на ефективността на разследванията

Като се има предвид, че проблемът с неефективното разследване на твърденията за малтретиране е дългогодишен, две категории мерки изглеждат наложителни за постигане на напредък: (1) засилване на съдебния контрол върху разследванията и разширяване на обхвата му, като бъде предвиден съдебен контрол върху отказите за образуване на досъдебно производство; (2) осигуряване на независимостта на предварителните проверки и досъдебните производства относно случаи на малтретиране.

Що се отнася до обхвата и характеристиките на съдебния контрол, очакваните мерки се разглеждат предимно в групата дела С.З./Колеви, но някои изглеждат от особено значение и за подобряване на ефективността на разследванията на твърдения за малтретиране от служители на реда.

Първо, отказът да бъде образувано досъдебно производство е причина за множество констатации на нарушения⁹ и Европейският съд е изразил резерви относно пригодността на предварителните проверки (етап, предхождащ образуването на досъдебно производство) да отговорят на изискванията за ефективност¹⁰. Разширяването на съдебния контрол спрямо такива откази би осигурило на жертвите силни гаранции срещу неоправдани откази и риск от безнаказаност. Поради

⁸ Вж. решението по делото *Димитър Митев*, No. 34779/09, пар. 63, 8 юни 2018 г., относно нарушение на чл. 6.

⁹ Вж., например, *Борис Костадинов* (61701/11), *Кръстанов* (50222/99), *Петков и Парнаров* (59273/10), *Стойков* (38152/11), и други.

¹⁰ Вж., например, решенията по делата *Сашов и други* (14383/03), пар. 64 и *Анжело Георгиев и други* (51284/09), пар. 72.

това Комитетът може да призове настойчиво властите да въведат съдебен контрол върху отказите на прокурор да образува досъдебно производство. Второ, Комитетът би могъл да насърчи властите да гарантират, че предварителните проверки и досъдебните производства са достатъчно широки по обхвата си, така че да изследват по-широката картина на твърдяното малтретиране (например поведение и практики, водещи до безнаказаност).¹¹

Що се отнася до изискването за независимост, властите трябва да бъдат поканени да поверят предварителните проверки и досъдебните производства относно твърдения за малтретиране на специализирани прокурори и следователи, които нямат работни отношения със служителите на органите на реда, чиито действия се оспорват, както е предвидено в пътната карта от юли 2017 г.

4) Подсилване на дисциплинарните мерки

Що се отнася до дисциплинарните производства, Съдът винаги е считал, че когато държавни служители са обвинени в престъпления, свързани с малтретиране, те трябва да бъдат временно отстранени и, в случай на осъждане, да бъдат уволнени. Следователно властите трябва да бъдат насърчени да уредят законодателно възможност за временно отстраняване на полицейски служители, срещу които е повдигнато обвинение за престъпления, свързани с малтретиране, като се предвидят и гаранции срещу произволно временно отстраняване от длъжност.

5) Гражданска отговорност за действията на органите на реда

Ефективността на гражданските компенсаторни средства е тясно свързана с подобряването на ефективността на наказателните разследвания и произтичащите от тях наказателни производства. Следователно не изглеждат необходими отделни мерки.

6) Условия на задържане в полицейското задържане

Предлага се Комитетът да продължи разглеждането на този въпрос, повдигнат по делото *Борис Костадинов*, в контекста на делата от групата *Кехайов*, които се отнасят до условията на задържане в затворите.

7) Срок за предоставяне на информация за допълнителни мерки

Липсата на достатъчен напредък по отношение на някои значими и дългогодишни проблеми, разкрити от тази група дела, поражда сериозна загриженост, като се има предвид, че делото *Великова* е под надзора на Комитета от почти 19 години. Ето защо е от съществено значение да се избегне по-нататъшно забавяне в процеса на изпълнение, поне що се отнася до прилагането на важни неизпълнени досега мерки относно:

- подобряване на практическото упражняване на правото на достъп до адвокат по време на полицейското задържане и на медицински прегледи по време на полицейското задържане и в следствените арести и затворите;
- подобряване на механизма за докладване на наранявания, установени при лицата, задържани от полицията или в следствените арести и затворите;
- въвеждане на съдебен контрол върху прокурорските откази за образуване на досъдебно производство;
- въвеждане на достатъчни гаранции за независимостта на досъдебните производства и предварителните проверки относно малтретиране от страна на служители на органите на реда;
- криминализиране на актовете на изтезания.

Комитетът би могъл да прикани настойчиво властите да предоставят информация преди 1 юни 2020 г. относно приемането на конкретни мерки в посочените по-горе области. При липса на осезаем напредък, той би могъл да възложи на Секретариата да подготви проект на междинна резолюция за разглеждане на заседанието през септември 2020 г. във формат „Права на човека“.

РЕШЕНИЯ:

Представителите на министрите

1. припомниха, че тези дела се отнасят предимно до смърт, изтезания, малтретиране или липса на навременна медицинска помощ по време на арест, на задържане от полицията или в пенитенциарни институции, както и до липсата на ефективно разследване на тези събития;

¹¹ Вж. *Dimitrov and Others*, §§ 147 - 149.

- *Що се отнася до индивидуалните мерки*

2. отбелязвайки, че не са възможни по-нататъшни индивидуални мерки по делата *Великова, Осман, Попови, Ленев, Христови, Вълкови и Борис Костадинов*, решиха да прекратят наблюдението върху делата *Попови, Ленев и Вълкови* и приеха окончателна резолюция CM/ResDH(2019)235 ;

3. приканиха властите да посочат причините за решението да не се поиска възобновяване на разследването по делата *Мюмюн и Михайлова и Малинова*; да посочат дали са възможни допълнителни дисциплинарни или други мерки по отношение на отговорните полицейски служители по делото *Мюмюн*; да извършат допълнителни наказателни разследвания по делата *Ангелова и Стойков*, така че да отговорят изцяло на констатациите в решенията на Европейския съд; да посочат дали е възможно ново разследване по делото *Петков и Парнаров*; и да предоставят информация за резултата от искането за възобновяване по делото *Димитров и други*;

- *Що се отнася до общите мерки*

4. припомниха, че в отговор на констатациите на Европейския съд властите са извършили важни законодателни реформи, като например изменението на правната рамка, уреждаща използването на сила; приканиха ги настойчиво обаче да криминализират адекватно изтезанията без по-нататъшно забавяне и да обмислят необходимостта от криминализиране на изтръгването на самопризнание от лице, срещу което не е повдигнато официално обвинение за извършено престъпление, но въпреки това е подозирано в извършване на престъпление;

5. приветстваха реформата, въвеждаща използването на анонимна идентификация от служители, участващи в специални полицейски операции, чиято самоличност иначе е тайна; решиха да сложат край на разглеждането на делото *Христови* и приеха окончателна резолюция CM/ResDH(2019)236;

6. припомниха, че повторемостта на инциденти, свързани с малтретиране при задържания от полицията и в пенитенциарните институции са подтикнали Европейският комитет за предотвратяване на изтезанията и нечовешкото или унижително отнасяне или наказание (КПИ) да приеме публична декларация през март 2015 г. ; приветстваха факта, че КПИ е установил, че малтретирането от страна на пенитенциарните служители понастоящем е много рядко и приканиха властите, с оглед консолидиране на тези резултати, да подобрят прилагането на правилата за медицински прегледи, документиране на нараняванията и уведомяване на прокуратурата;

7. отбелязаха със съжаление обаче, че лицата, задържани от полицията, все още са изложени на значителен риск от малтретиране и приканиха властите да подсилят механизма за безплатна правна помощ, като гарантират, че адвокатът е на разположение навреме, за да предостави помощ на всяко лице, задържано от полицията, което желае подобна помощ, и че искането на задържан да бъде разпитан в присъствието на адвокат се спазва, освен в надлежно обосновани случаи; приканиха ги също да въведат практика на систематично видеозаписване на разпитите на заподозрени;

8. настойчиво приканиха властите да подобрят в значителна степен бързината, качеството и поверителността на медицинските прегледи и документирането на наранявания по време на полицейското задържане; също така ги поканиха да въведат автоматично уведомяване на прокуратурата за медицински констатации за признаци на малтретиране на лице, задържано от полицията, и за оплаквания от малтретиране, получени от полицията, както и да подобрят събирането на данни за случаите на малтретиране;

9. приканиха настойчиво властите да въведат съдебен контрол върху отказите на прокурор да образува досъдебно производство; насърчиха ги да гарантират, че предварителните проверки и досъдебните производства са достатъчно всеобхватни, за да изследват по-широката картина на малтретирането, като например поведение или практики, водещи до безнаказаност, и ги приканиха да поверят предварителните проверки и досъдебните производства относно твърденията за малтретиране на специализирани прокурори и следователи, които нямат работни отношения с органите на реда, чиито действия са оспорени;

10. що се отнася до дисциплинарните производства, насърчиха ги да въведат разпоредба относно временното отстраняване от длъжност на полицейските служители, срещу които е повдигнато официално обвинение, свързано с малтретиране, заедно с гаранции срещу произволно временно отстраняване от длъжност;

11. решиха да разгледат въпроса за условията на задържане в полицейските управления, повдигнати по делото *Борис Костадинов*, в контекста на групата дела *Кехайов*;

12. отбелязвайки, че тази група дела е под наблюдението на Комитета от 19 години, приканиха властите да предоставят информация до 1 юни 2020 г. относно мерките, посочени по-горе; при липса на осезаем напредък, възложиха на Секретариата да подготви проект за междинна резолюция за разглеждане на срещата през септември 2020 г. във формат „Права на човека“.